PIOTR WIŚNIEWSKI

Zakład Botaniki Og. Uniw.
Stef. Batorego w Wilnie.

NIENOTOWANE STANOWISKA KILKU RZADSZYCH KRAJOWYCH I ZAWLECZONYCH ROŚLIN W WILEŃSZCZYŹNIE.

Neue Standorte gewisser seltener einheimischer sowie
eingeschleppter Pflanzen in der Gegend von Wilno.

W ciągu ostatnich paru lat ustaliłem występowanie w rozmaitych miejscowościach Wileńszczyzny szeregu rzadszych roślin. Wykaz ich podaję poniżej według miejscowości. Poza-tem osobno podaję rozmieszczenie *Nymphaea candida* Presl.

Najbliższe okolice Wilna: *Salvia glutinosa* L. — zbierałem na Górze Trzykrzyskiej w końcu września 1933 r. Miejsce znalezienia tej rośliny mogłoby wskazywać na jej pochodzenie z dawnego Ogrodu Botanicznego. W zieleńniku dawnego Uniwersytetu Wileńskiego, w którym znajduje się cały szereg roślin z adnotacją, że pochodzą z Ogrodu Botanicznego — rośliny tej nie znalazłem.

Oczywiście nie dowodzi to jeszcze, że w dawnym Ogrodzie Botanicznym jej nie było. Na niżu *Salvia glutinosa* występuje w południowej części Polski, jednak dalej na wschód — w Rosji notowana była i więcej na północ, mniej więcej na tej samej szerokości geograficznej, na jakiej znajduje się Wilno.

Aster salignus Willd. — brzeg Wilji, mniej więcej naprzeciw Szpitala dla chorób zakaźnych. Zb. we wrześniu 1934 r.

Impatiens parviflora DC. Z parcelki ogródka przy Zakładzie Botaniki Ogólnej przeniosła się do parku przy tymże Zakładzie, a następnie rozpowszechniła — na sąsiednie tereny.

Antowil: *Amelanchier canadensis* v. *spicata* Sarg. Kilka gałązek tego krzewu, znalezione nad jeziorem Antowilskim, było mi dostarczone przez p. S. z prośbą o określenie z nadmianieniem, że krzew ten bardzo licznie występuje w Antowilu.

Po zbadaniu terenu na miejscu stwierdziłem, że *Amelanchier* istotnie rozrósł się tu wyjątkowo obficie i na dużej przestrzeni. Spotykałem go nad jeziorem Antowilskim, jeziorkiem zwanem przez ludność miejscową „Półmisek”, (nad tem jeziorkiem znalazłem 1 okaz o pstrokatych liściach), oraz na południo-zachód od fermy Antowilskiej nad rzeczką Antowilką. Nad rzeczką tą występuje w zaroślach na jej wschodnim wysokim brzegu. Pojedyncze egzemplarze spotykałem tu w odległości około jednego kilometra od fermy, a więc długość terenu, który zajmuje ta roślina wynosi co najmniej jeden klm. W niektórych miejscach występuje dość gęsto; tak na przykład na niewielkiej stosunkowo przestrzeni w pobliżu jeziora Antowilskiego i jeziorka „Półmisek” naliczyłem zgórą 100 egzemplarzy. Najwięcej stosunkowo okazów znalazłem na południowo-zachodniej stronie jeziora Antowilskiego, pomiędzy jeziorem i zabudowaniami fermy; występuje tu na torfiastym bogatym w próchnicę gruncie, wśród młodych zarośli powstałych na dawnej porębie leśnej i złożonych z brzozy, olchy, wierzb, czeremchy i t. p. Jak widzimy ta użyteczna i piękna roślina, w sprzyjających warunkach dziczeje u nas stosunkowo łatwo i sędzę, że zasługuje na szersze rozpowszechnienie¹⁾.

¹⁾ Przy oznaczeniu tej rośliny korzystałem z okazów zielnikowych łaskawie mi wypożyczonych przez Zakład Systematyki roślin Uniwersytetu Warszawskiego oraz przez Muzeum Komisji Fizjograficznej P. Akad. Um. Pomiędzy okazami *Amelanchier* jakie otrzymałem z Muzeum Akad. Um. znalazłem w zielniku Wołoszczaaka parę okazów *Amelanchier* pod nazwą *A. botryapium* Ser. z adnotacją, że były zbierane na Górze Trzykrzyskiej przez T. Symonowiczównę w 1897 r. Zielencew w swym wykazie flory Wileńszczyzny (r. 1890—92) nie wymienia tej rośliny, natomiast notuje na Górze Trzykrzyskiej *Cotoneaster vulgaris*, która, jak stwierdziłem, dotychczas tam występuje, ale mniej rzuca się w oczy niż *Amelanchier*. Być może więc, że w okresie kiedy Zielencew prowadził swoje obserwacje, roślina ta nie występowała jeszcze na tym terenie, lecz zjawiała się lub przynajmniej rozpowszechniła — znacznie później.

Z innych roślin, jakie znalazłem w Antowilu zasługują na wzmiankę: na wschodnim brzegu rzeczki Antowili, na pd. wsch. od fermy:

Oxytropis pilosa (L) DC., niedaleko nowego osiedla włościańskiego,

Aster salignus Willd., bliżej zabudowań fermy,

Agrimonia pilosa Led. — w zaroślach niedaleko fermy; znajdowałem ją też na pagórku, przylegającym do jeziora „Półmisek”.

Puszcza Rudnicka: *Lunaria rediviva* L. — w pobliżu ujścia Małej Kiernówki do Wisińczy¹⁾. Tworzy tu na skraju lasu przy łączce przylegającej do Wisińczy, wyspę mającą około 80 m. długości i około 25 m. szerokości; prawie na całym tym terenie występuje obficie i gęsto.

Teren ten jest wilgotny, bogaty w próchnicę, pokryty lasem świerkowym z nieznaczną domieszką czarnej olchy; poza tym występują tu bardzo rzadko małe okazy: *Sorbus aucuparia* L.; z krzewów znalazłem tu: *Corylus avellana* L., *Rubus idaeus* L. oraz w niewielkiej ilości *Ribes rubrum* L. i *Evonymus europaea* L. Z zielnych roślin ustalić mogłem w końcu okresu wegetacyjnego 1934 r. następujące²⁾:

Oxalis acetosella L., *Urtica dioica* L., *Chrysosplenium alternifolium* L., *Glechoma hederacea* L., *Galeobdolon luteum* Huds., *Mercurialis perennis* L.; znacznie rzadziej znajdowałem *Geum rivale* L., *Cardamine amara* L., *Geranium Robertianum* L., *Lathyrus vernus* (L) Bernh. W tym samym lesie, ale już poza terenem zajęтым przez Lunarję, pomiędzy innymi znalazłem jeszcze *Lycopodium Selago* L., *Lycopodium annotinum* L. i *Gentiana pneumonanthe* L.

Okolice Sól i Gudogaj: *Andromeda calyculata* L. na torfowisku wysokim, położonem w niewielkiej odległości na północ od drogi, prowadzącej od wsi Zajeziernie do Babiej

¹⁾ Stwierdzenie tej rośliny zawdzięczam Panu Leśniczemu St. Ołdakowi. W przewidywaniu, że roślina ta może występować w Puszczy Rudnickiej pokazałem p. O. kilka owoców Lunarji, po zapoznaniu się z którymi p. O. oświadczył, że roślina ta w P. R. znajduje się, a następnie dostarczył mi łaskawie kilka okazów i wskazał miejsce jej występowania.

²⁾ Ponieważ rośliny, towarzyszące Lunarji, mogłem określać prawie wyłącznie jedynie tylko na podstawie organów wegetatywnych, nie są wykluczone nieścisłości w oznaczaniu.

Łuży, w lasach dóbr Bonifacowo w miejscowości nazywanej przez miejscową ludność — „Ratahoły”. Zb. 30/VII 1934 r.

Botrychium matricariae Spreng. w tych samych lasach i przy tej samej drodze, co i poprzednia — bliżej wsi Zajezerze. Zb. 30/VII 1934 r.

Botrychium lunaria (L). Sw. — w dużym zagłębieniu przy torze kolejowym Soły — Smorgonie, pomiędzy wsiami Gaucie i Lisiczyzna, niedaleko wsi Gaucie, na północnej stronie toru. Zb. 29/VII 1934 r.

Ophioglossum vulgatum L. — przy tym samym torze, co i poprzednia, niedaleko wsi Lisiczyzna, na południowej stronie toru. Zb. 29/VII 1934 r.

Goodyera repens (L). R. Br. — w lesie szpilkowym na „Błocie Łopockiem” niedaleko Sól. Zb. 29.VII 1934 r., oraz w lesie pomiędzy Ostrowcem i stacją Gudogaje. Zb. 5/VII 1934 r.

Lycopodium inundatum L. — folwark Wiszniówka koło Sól w zagłębieniu, wykopaniem przy układaniu toru kolejki przez wojska niemieckie w czasie wojny europejskiej. Zb. 28/VII 1934 r.

Lycopodium complanatum L. i *Lyc. annotinum* L. (owocujące) las pomiędzy Gudogajami i Ostrowcem. Zb. 5/VIII 1934 r.

Agrimonia pilosa Led. — majątek Male koło Ostrowca w wilgotnych zaroślach, koło strugi, odpływającej od stawu majątkowego, przy drodze do wsi Male. Zb. 5/VIII 1934 r.

Okolice Smorgoń: *Andromeda calyculata* L. — niedaleko wsi Martyszki, okaz dostarczony mi przez p. M. Wiśniewskiego.

Okolice Nowo-Święcian i Kołtynian: *Andromeda calyculata* L. — we wsi Borówka koło małego jeziora tej samej nazwy, położonego przy drodze od Nowo-Święcian do Kołtynian na torfowisku wysokim, otaczającym jezioro. Zb. 24/VII 1934 r.

Drosera longifolia L. — na tem samym torfowisku co i poprzednia. Zb. 24.VII 1934 r.

Lycopodium annotinum L. (owocujące) — w lasku szpilkowym, przylegającym do jeziora Borówka. Zb. 24/VII 1934 r.

Stanowiska *Nymphaea candida* Presl — W Wiłęszczynie dotychczas notowana była tylko *Nymphaea alba* L. Badając materiał białej lilii wodnej z kilku stanowisk, ni-

gdzie nie stwierdziłem *Nymphaea alba* L., wszędzie natomiast znajdowałem *Nymphaea candida* Presl. Podaję tu wykaz miejscowości w których tę ostatnią znalazłem: 1) Stawek w Zakrecie koło Wilna; materiał dostarczony przez p. T. Pachniewskiego 26/VII 1934 r. 2) Jezioro Antowil — Zb. 8 IX 1934 r. 3) Jezioro Topiele koło Antowila; materiał dostarczony przez p. Mgr. M. Wierzbicką 20/VIII 1934 r. 4) Jezioro Borówka niedaleko Nowo-Święcian. Zb. 24/VII 1934 r. 5) Jezioro Sakłotis koło Kołtynian. Zb. 24/VII 1934 r. 6) Stawek w majątku Bujwidziszki pod Wilnem¹⁾.

W czasie gromadzenia materiałów dotyczących rozmieszczenia białych lilii wodnych dowiedziałem się, że zainteresował się też tem zagadnieniem Prof. J. Trzebiński, który jak mnie objaśnił, również w szeregu miejscowości w Wileńszczyźnie znalazł *Nymphaea candida* Presl. Wnioskować z tego należy, że, jeżeli zasięg *Nymphaea alba* L. dochodzi do Wileńszczyzny, to należy ona tu do rzadkich roślin, natomiast pospolicie występuje *Nymphaea candida* Presl.

ZUSAMMENFASSUNG.

Verfasser gibt einige neue Standorte gewisser seltener einheimischer sowie eingeschleppter Pflanzen in der Gegend von Wilno an u. a. für:

Andromeda calyculata L.

Oxytropis pilosa (L) DC.

Agrimonia pilosa Led.

Salvia glutinosa L.

Lunaria rediviva L. (mit einigen ihrer Begleitpflanzen),

Amelanchier canadensis v. *spicata* Sarg.

Impatiens parviflora DC. u. a.

Verfasser notiert auch einige Standorte von *Nymphaea candida* Presl und vermutet, dass allgemein in der Gegend von Wilno *N. candida* vorkommt, dagegen *N. alba* L., wenn sie überhaupt in genannter Gegend vorhanden sein sollte, so jedenfalls selten ist.

Institut f. allg. Botanik d. Univ. in Wilno.

¹⁾ Materiał ten otrzymałem z basenu Zakładu Biologii Ogólnej U.S.B.; według zapewnień p. Rajszyza, który roślinę tę w basenie zasadził, pochodziła ona ze stawku majątku Bujwidziszki.